

Nr 48.

Godkänd av första kammaren den 17 mars 1916.

Godkänd av andra kammaren den 18 mars 1916.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse, i vad rör framställningen angående ändrad lydelse av § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 2.)

Till Konungen.

Uti en till riksdagen gjord framställning har justitieombudsmannen hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Följande ärenden må ej av kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma eller i det fall, som i § 29 omförmåles, å distriktsstämma handläggas:

- a) — — — äger;
- b) — — — fem år;
- c) — — — fastställelse;
- d) — — — längder;
- e) — — — kommunalnämnden;
- f) beslut, varom i § 16 och § 17 andra stycket sägs.

Denna lag träder genast i kraft.

Såsom justitieombudsmannen erinrar bereddes vid tillkomsten av förordningen om kommunalstyrelse på landet möjlighet för lantkommun att införa kommunalfullmäktigeinstitutionen, vilken institution innebär, att den eljest kommunalstämma tillkommande beslutanderätten i kommunens angelägenheter, däri inbegripna ledningen av och kontrollen över kommunens finanser, i huvudsak överflyttas på kommunalfullmäktige. Gränserna för och omfattningen av kommunalfullmäktiges befogenhet gentemot kommunalstämman regleras genom § 35 i nämnda förordning, vilken uppräknar de ärenden, som äro kommunalstämman förbehållna och alltså icke kunna upptagas i kommunalfullmäktige. I sammanhang med de ändringar uti samma förordning, som genomfördes vid 1913 års riksdag och som innefattas i lagen den 13 juni 1913, infördes i § 35 ett nytt moment av följande lydelse: »f) beslut, varom i §§ 16 och 17 sägs». Detta tillägg till de i § 35 uppräknade, från handläggning hos kommunalfullmäktige undantagna ärenden var, såvitt rör § 16, betingat av vissa ändringar i föreskrifterna uti sistnämnda paragraf om ordningen för kommunalstämmas kungörande. Såvitt § 17 berördes av tillägget, betingades detta av en i denna paragraf föreslagen ändring, genom vilken ordinarie kommunalstämma i december månad tillerkändes befogenhet att besluta att de ordinarie stämmorna under nästföljande år skola hållas på sön- eller helgdag eller utsätta vissa bestämda dagar för dessa stämmor — förut hade det tillkommit kommunalstämmas ordförande ensam att bestämma dag för stämmans hållande. Berörda moment f) i § 35 tillkom på förslag av vederbörande utskott, som ansåg, att befogenheten till bestämmande av tid för ordinarie kommunalstämmas hållande jämlikt § 17 bör förbehållas stämman själv, även om kommunalfullmäktige finnas inom kommunen.

I sin förevarande framställning anför justitieombudsmannen, hurusom i åtminstone två fall, av vilka det ena dragits under justitieombudsmannens prövning, missförstånd förekommit beträffande ifrågavarande lagrumms rätta tillämpning. Det har sålunda gjorts gällande, att kommunalfullmäktige i följd av bestämmelserna i § 35 moment f) ej skulle vara behöriga att godkänna och fastställa förslag till utgifts- och inkomststat, liksom även att municipalfullmäktige icke skulle äga befogenhet att godkänna vederbörande revisorers berättelse rörande municipalnämndens räkenskaper och förvaltning samt bevilja ansvarsfrihet åt vederbörande redogörare — detta på grund därav, att § 35 moment f) från kommunalfullmäktiges handläggning undantager »beslut som i § 17 sägs», och att undantaget skulle gälla även andra i § 17 omnämnda kommunala avgöranden än beslut angående dag för kommunalstämma. Båda dessa spørsmål hava dragits under prövning inför Kungl. Maj:t i regeringsrätten, varvid i överensstämmelse med

de lägre instansernas beslut den tolkningen av ifrågavarande lagrum fastställts såsom riktig, att kommunalfullmäktige och icke kommunalstämma äro behöriga att besluta rörande såväl kommuns utgifts- och inkomststat som ansvarsfrihet i avseende å kommunalnämnds förvaltning. Även justitieombudsmannen uttalar, att han med hänsyn till sättet och motiven för tillkomsten av ifrågavarande tillägg till § 35 ej hyser någon tvekan om denna tolkning. Men han framhåller å andra sidan, att hänvisningen på grund av sin avfattning lätt kan missförstås, och att, om man fäster sig enbart vid stadgandets avfattning, man näppeligen kan komma till annan tolkning, än att stadgandet i § 35 moment f) avser jämnväl *första* stycket av § 17, detta desto hellre, som även i detta stycke talas om »beslut» och »bestämmande» av kommunalstämma.

Den fråga, som i justitieombudsmannens ifrågavarande hemställan framförts, har redan en gång förelegat till riksdagens avgörande. I en vid 1914 års förra riksdag avgiven motion yrkades bland annat, att § 35 mom. f) i förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte förtydligas i huvudsaklig överensstämmelse med vad justitieombudsmannen nu föreslagit. Motionären påpekade därvid, hurusom i åtminstone ett av honom känt fall en sådan tolkning av ifrågavarande bestämmelse i § 35 gjorts, att i kommun, där kommunalfullmäktige voro införda, från dessas handläggning undantagits allt det, som i § 17 uppräknas av kommunala ärenden.

I sitt utlåtande över berörda motion anförde vederbörande utskott att enligt utskottets åsikt den omständigheten, att § 17 i samband med uppräknandet av de ordinarie kommunalstämmorna också angav de frågor de respektive stämmorna hade att handlägga, ej rimligen kunde föranleda en sådan tolkning, som motionären ansett möjlig och tillåten. En dylik tolkning strede såväl mot utskottets motivering vid 1913 års riksdag till sitt förslag om den ifrågavarande punktens införande som mot hela den karaktär och ställning lagen givit kommunalfullmäktigeinstitutionen. Tolkningen vore även av andra skäl ohållbar. Sålunda skulle den exempelvis göra bestämmelserna i punkterna b) och d) av § 35 fullständigt meningslösa. Enligt § 17 ägde nämligen oktoberstämman bestämma kommunens utgifts- och inkomststat och decemberstämman granska debiterings- och uppbördslängden samt röstlängden. Vore nu genom § 35 punkt f) dessa befogenheter undantagna från kommunalfullmäktiges handläggning, vore det uppenbart, att såväl punkt b), vilken framtager kommunalfullmäktige rätten att pålägga utgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år, som punkt d), enligt vilken justering av de ovannämnda längderna alltid skulle tillkomma stämman, komme att sakna varje berättigande. På grund av

dessas skäl fann utskottet sig ej kunna tillstyrka den föreslagna lagändringen. Utskottet anmärkte slutligen, att den av motionären föreslagna lydelsen av moment f) i sin ordning kunde föranleda en sådan tolkning, att, då endast beslut, varom i § 17 *andra* stycket sägs, undandragits kommunalfullmäktiges befogenhet, dessa och icke kommunalstämma skulle äga rätt att enligt *första* stycket av samma paragraf bestämma dag för stämmas hållande i de fyra nordligaste länen.

I likhet med nämnda utskott vid 1914 års förra riksdag anser riksdagen, att någon tvekan ej bör finnas därom, att den i § 35 mom. f) lämnade hänvisningen till § 17 uteslutande avser beslut angående dag för kommunalstämma. Riktigheten av denna uppfattning vitsordas jämväl av justitieombudsmannen, liksom utav de av honom anförda prejudikaten framgår, att de myndigheter, som haft att tillämpa ifrågakommande stadgande, utan meningsskiljaktighet delat utskottets uppfattning. Då det emellertid visat sig, att missförstånd beträffande stadgandets rätta innebörd faktiskt förekommit och det, såsom justitieombudsmannen framhåller, måste anses önskvärt att förebygga vidare missuppfattning, vill riksdagen icke motsätta sig ett förtydligande i utav justitieombudsmannen antydd riktning.

Vad beträffar den föreslagna avfattningen av § 35 moment f), kan riksdagen emellertid ej oförändrat förorda densamma. Avfattningen bör enligt riksdagens mening ske så, att därigenom förebygges en sådan misstolkning av stadgandets innebörd, som av berörda utskott vid 1914 års förra riksdag befarades kunna ifrågakomma, om åt detsamma gäves en sådan lydelse som den av justitieombudsmannen nu föreslagna. Riksdagen håller före, att detta mål skulle vinnas, om hänvisningen göres så, att av densamma uttryckligt framgår, att beslut om dag för ordinarie kommunalstämmas hållande alltid är stämman ensam förbehållet.

Riksdagen får sålunda tillkännagiva, att riksdagen för sin del beslutat följande

Lag

om ändrad lydelse av § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet skall er- hålla följande ändrade lydelse:

Följande ärenden må ej av kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma eller i det fall, som i § 29 omförmäles, å distriktsstämma handläggas:

- a) — — — äger;
- b) — — — fem år;
- c) — — — fastställelse;
- d) — — — längder;
- e) — — — kommunalnämnden;
- f) beslut, varom i § 16 sägs, så ock beslut enligt § 17 angående dag för kommunalstämma.

Denna lag träder genast i kraft.

Stockholm den 18 mars 1916.

Med undersätlig vörtnad.
